Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda" 30 Montgomery Street Jersey City, N.J. 07302 Телефони: (201) 434-0237 (201) 434-0807 (201) 434-3036 УНСоюз: (201) 451-2200

РІК XC. Ч. 154. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 16-го СЕРПНЯ 1983 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, AUGUST 16, 1983 No. 154. VOL. XC.

ЗАВЕРШЕНО ПІДГОТОВУ УКРАЇНСЬКОГО ФЕСТИВАЛЮ В ФІЛЯДЕЛЬФІЇ

Філядельфія, Па. (УКК-УГМФ). — Заходами керівних органів Українського Конгресового Комітету — Української Громади Метрополітальної Філядельфії, на чолі з проф. д-ром Петром Стерчом, переборено небезпеку невідбуття вже традиційного річного Українського Фестивалю музики, пісні й танку „Гомін України" в Рабин Гуд Делл Схід й завершено, хоч і дещо спізнено, підготову восьмого з черги концерту в міському амфітеатрі під відкритим небом.

Цьогорічний фестиваль відбудеться в п'ятницю, 19-го серпня ц.р., й почнеться точно о год. 8-ій увечері. Згідно з умовою з Департаментом розваг Філядельфії, якщо був би дощ на початку концерту в п'ятницю, тоді фестиваль відбудеться наступного дня, в суботу, 20-го серпня.

Мистецька програма цьогорічного фестивалю інноватівна. Відомі оперні співаки Рената Бабак й Андрій Добрянський, виконуватимуть сольові й дуетові композиції української клясики при акомпаньяменті піяніста Френсиса Конлона, скрипальки Галини Стрілець і віолончеліста Давида Премо. Концертовий піяніст Михайло Іван Комічак вшанує свого батька, Михайла Комічака, виконанням спеціяльної композиції.

Український Танцювальний Ансамбль „Каштан" з Клівленду, Огайо, під мистецьким керівництвом Маркіяна Комічака, виступить вперше на естраді в Філядельфії. Цей бравурний і здисциплінований ансамбль є продуктом Школи Українських Народних Танків у Клівленді, яка в пересічному має біля 150 учнів різного віку. Танцювальний ансамбль „Каштан" виступав на багатьох сценах і всюди та кожночасно полонив глядачів, як про це інформують рецензенти.

Вокальний жіночий секстет „Намисто", у склад якого входять Наталія Захарченко, Христина Кузьмович, Марта Ясінська, Віра Звадюк, Ірина Ясінська та Віра Пилипець, виступить на фестивалі з зовсім новим репертуаром. Як відомо, персональний склад співачок „Намиста" змінений від попереднього виступу в Філядельфії. Мистецький керівник Петро Круль постійно дбає про піднесення рівня цього співочого ансамблю.

Організована українська громада Філядельфії, під проводом д-ра П. Стерча, ухвалила в 1979 році присвятити Український Фестиваль музики, пісні й танку „Гомін України" живому тоді столітньому українському композиторові Станиславові Людкевичеві. Властиво, в той спосіб українці Філядельфії дали тоді ініціятиву відзначувати століття Людкевича. В дусі тогочасної ухвали щорічні фестивалі присвячуються живим діячам українського культурного, релігійного, мистецького і т.п. життя. Тому в 1980 році присвячено фестиваль корифеєві українського народного танку Василеві Авраменкові; в 1981 році найвидатнішому живому акторові української сцени Йосипові Гірнякові, а в минулому році Патріярхові й Кардиналові Йосифові Сліпому та Блаженнішому Митрополитові Мстиславові в дусі українського християнського екуменізму.

Цьогорічний Український Фестиваль рішено присвятити синам і дочкам давніх українських поселенців в Америці. Як представників роджених у Пенсильванії українських діячів вибрано Михайла Комічака з Піттсбурґу та Марію Ганусей з Філядельфії. Вони — живі піонери українських радіопередач, бо саме минає 43 роки щосуботньої радіопрограми М.Ганусей і біля 40 років щонедільної радіопрограми М. Комічака.

Організатори українського фестивалю подбали про те, щоб і цього року, за фінансовою допомогою Департаменту розваг, зберегти влаштування щорічного концерту на найвищому можливому мистецькому рівні.

ДЕЛЕҐАТКИ СССР І КОМУНІСТИ ЗААТАКУВАЛИ ГРУПУ СМОЛОСКИП НА КОНҐРЕСІ ЖІНОК

Готеборг, Швеція. (УІС „Смолоскип")—У місті Готеборгу у Швеції відбувся від 1-го до 6-го серпня 1983 року 22-ий Світовий Конгрес Міжнародної Ліґи Жінок за Мир і Свободу. Ця організація працює над проблемами світового миру, роззброєння, фемінізму і над ініціятивами проти ядерної гонки. Будучи одним із найстарших жіночих об'єднань у світі, вона має дорадний голос в ООН, в Міжнародній Лізі Праці та в інших організаціях. У деяких колах вона має опінію просовєтської організації, яку використовує для своїх політичних цілей Совєтський Союз.

Ще на початку червня ц.р. „Смолоскип", як правозахисна організація, одержав запрошення і пропозицію вислати на цей світовий конгрес своїх представників. Щоб поінформувати учасниць цього важливого форуму жінок з кількох десяток країн світу про переслідування в СССР, про ув'язнення українських жінок та про рух в Україні за національні й людські права, „Смолоскип" прийняв це запрошення і вислав до Швеції своїх представників, яких очолювала і речником яких була Марта Гарасовська.

Крім української делеґації, на Конгрес прибули також запрошені представниці урядового „руху за мир" з СССР, Чехо-Словаччини, Східньої Німеччини і Румунії, які мали статус спостерігачів з правом брати участь у „воркшапах", висловлювати свої думки, але без права голосу.

Конгрес почався в понеділок, 1-го серпня 1983 року, у прекрасному конвенційному центрі Аркен біля Готеборгу.

Для української групи (Продовження на ст. 3-ій)

ВЕТЕРАНИ ЗБИРАТИМУТЬ ФОНДИ ДЛЯ РУХУ СПРОТИВУ В НІКАРАҐУА

Вашінгтон. — Заступник пресового секретаря Білого Дому Леррі Спікс заявив кореспондентам, що Адміністрація президента Роналда Реґена не суперечитиметься збірці приватних фондів для руху спротиву в Нікараґуа, який, як відомо, змагає до повалення сандіністського прокомуністичного уряду, що у своїй політичній і мілітарній діяльності спирається виключно на Совєтський Союз і комуністичну Кубу, експортера революцій в країнах Центральної Америки.

Ветерани закордонних воєн думають покласти цю справу у програму конвенції, яка відбудеться цього тижня в Ню Орлінсі, Ла. Президент цієї ветеранської групи Роберт Куррієо надіється на підтримку цієї справи більшістю ветеранських делегатів. Між іншим, президент Роналд Реґен особисто виступить з привітанням на згаданій конвенції і при тій нагоді з'ясує проблеми в Центральній Америці, якими сьогодні займається Уряд.

„Якщо вони бажають цим займатися і допомагати повстанцям в Нікараґуа приватними фондами, це їхня справа, — заявив Л. Спікс, кажуть, що таких і подібних організацій в З'єдинених Стейтах Америки є сотні". На його думку така діяльність не матиме жадного застереження офіційних урядових чинників.

Р. Куррієо відбув довшу подорож по країнах Центральної Америки минулого місяця. Після повернення до ЗСА він інформував про свої спостереження президента Реґена і його найближчих співробітників. Тоді він не знав ще про згаданий плян збірки приватних фондів і тому нічого не згадував Президентові про нього. Щойно пізніше він повідомив офіційно Білий Дім про свій плян. Командир Курріо заявив кореспондентам, що ветерани в основі повинні суротивлятися поширенню комуністичних впливів в західній гемісфері. Він також сказав, що кільканадцять мільйонів долярів можуть бути зібрані для доставки харчів, одягу, медикаментів та інших речей так званим „Контрас", нікараґуанським повстанцям, головною базою яких є місцевості в Гондурасі.

Конгресові джерела раніше стверджували, що ЗСА допомагають вишколювати в Гондурасі приблизно 10,000 „Контрас", але Палата Репрезентантів останньо проголосувала за здержанням допомоги, яка йшла через Сі-Ай-Ей. В цій справі повинен висловитися ще Сенат, який перед вакаціями не вспів перевести голосування. Деякі політичні коментатори з цього приводу заявили, що американські законодавці „вже почали самі собі підрізувати горло".

Син совєтського дипломата пробував втекти

Вашінгтон. — Син совєтського дипломата у Вашінгтоні 16-літній Андрей Бережков узяв автомобіль своїх батьків і втік з дому в середу, 10-го серпня тому, що, згідно з листом, підписаним прізвищем хлопця, „Я ненавиджу свою країну і її закони і я люблю вашу країну".

Вміжчасі хлопець повернувся додому батьків на передмісті Вашінгтону через неповних 24 години, створивши певне замішання і тривогу, включаючи Білий Дім, Державний департамент, Федеральне Бюро Інвестиґацій та поліцію з огляду на цілий ряд законних проблем.

Деякі аспекти його втечі залишилися — і правдоподібно залишаться — загадковими. Покищо не ясно, чи власті, які наказали розшуки, сприйняли від'їзд хлопця з дому як можливу втечу на Захід.

Совєтські офіційні особи повідомили Державний департамент про те, що Андрей, син першого секретаря посольства Валентина Бережкова, повернувся додому сам в четвер, 11-го серпня, о 2-ій годині вночі.

Лист, написаний по-англійськи у вівторок і підписаний Енді Бережков прийшов до вашінгтонського бюра газети „Ню Йорк Таймс" в четвер. Автор листа, в якому є декілька ортографічних помилок, заявляє, що він також написав президентові Реґенові, просячи допомоги.

Білий Дім заявив, що лист знайшовся і що в ньому є написано те саме, що і в листі до газети.

Речник Білого Дому сказав, що голова Ради Крайової Безпеки Вілліям Кларк повідомив Президента про цей випадок. Державний департаменя заявив, що розслідує справу А. Бережкова.

Коли попросили совєтського міністра-дорадника Олега Соколова пояснити цю справу, він відповів, „Ситуація зовсім ясна. Хлопець є знову вдома зі своїми батьками. Щодо автентичности листа, звичайно ми вважаємо його підробленим, і для нас все це виглядає на провокацію". В таких випадках совєтська відповідь завжди є подібною, совєтська сторона ніколи до вини не признається.

60 діячів „Солідарности" залишилися в тюрмі

Варшава, Польща. — Міністерство справедливости Польщі повідомило в четвер, 11-го серпня, що воно звільняє 476 політичних в'язнів згідно з обмеженою амнестією, але 60 діячів „Солідарности" залишаються в тюрмі.

З'єднані Стейти Америки заявили, що звільнення в'язнів, ув'язнених з політичних причин, буде основним випробуванням у визначенні, чи економічні санкції, накладені на Польщу після введення військового стану 13-го грудня 1981 року, можуть бути зняті.

Амнестія була проголошена як частина скасування військового стану 21-го липня. Але Католицька Церква, підпільна опозиція і засновник „Солідарности" Лєх Валенса обвинуватили уряд в тому, що репресивне законодавство замінило військовий стан, і амнестія була неповною.

Взагалі положення не ясне. Часткові повідомлення уряду з наміром баламутити польське суспільство і закордон. Наприклад, в четвер телебачення заявило, що 6,000 осіб скористали з амнестії. Але заступник міністра справедливости Тадеуш Скора, який керує програмою амнестії, сказав в інтерв'ю, що в той час, як амнестією охоплені 3,578 осіб, з неї в дійсності скористала лише 781 особа, а сьогоднішня телепередача назвала число звільнених 795.

Умови амнестії включають не тільки політичних в'язнів, але і кримінальних злочинців та осіб, які порушили правила вуличного руху тощо.

Крім того, сама амнестія не є ще повним прощенням вини і помилуванням в'язня. Після звільнення амнестований повинен зобов'язатися не виступати більше проти режиму, а у випадку порушення цього зобов'язання його покарають за старе і нове порушення минулих і сучасних обмежень суспільної діяльности польських громадян.

З 781 звільнених з ув'язнення лише 124 є політичними в'язнями, пояснив Скора.

ПРЕЗИДЕНТ РЕҐЕН ВІДВІДАВ МЕХІКО

Президент Роналд Реґен (зліва) і президент Мехіко Міґуель де ля Мадрід підписують договір в справі охорони довкілля вздовж кордонів ЗСА і Мехіко.

Ля Паз, Мехіко. — Президент Мехіко Міґель де ля Мадрід Уртадо привітав у неділю, 14-го серпня, президента Роналда Реґена словами обережности, заявляючи, що міжнародні проблеми ускладнюються „показом сили", замість того, щоб рішати їх конструктивними політичними переговорами.

Де ля Мадрід не згадував Центральної Америки чи висилання військово-морської фльоти і військ в цей район на маневри, але він зробив свої заваги у зв'язку з Латинською Америкою і вони розглядаються як натяк на тривалі конфлікти в даному районі.

„З огляду на соціяльну відсталість, ускладнену теперішньою економічною кризою і показом сили, що загрожує виникненням пожежі, ми мусимо негайно відповісти закликом до миру і солідарности", — сказав президент Мехіко.

Президент Роналд Реґен, захищаючи свою політику у своїй заяві при від'їзді до Мехіко, сказав: „Ми віримо що народ повинен мати змогу визначати сам свою долю, а тому ми відповіли на заклики допомогти певним нашим сусідам Латинської Америки".

Під час п'ятигодинних відвідин президент Реґен надіявся, що настане „прекрасний день", коли всі чужинецькі сили можна буде вивести з цього району.

В короткій заяві після зустрічі державний секретар Джордж Шулц обвинувачив Совєтський Союз у посиланні великої кількости військової допомоги в цей район і додав: „Проблемою в Центральній Америці не є показ сили, а вживання сили".

Обидва президенти зробили ще ряд інших коментарів, підкреслюючи їх спільну зацікавленість співпрацею в цьому районі, включаючи нову угоду про проблеми природнього середовища вздовж спільного американсько-мехіканського кордону.

Президент Р. Реґен обіцяв також продовжувати допомагати Мехіко подолати економічну кризу, закуповуючи більше мехіканської нафти, а також дати більші кредити для закупівлі сільсько-господарських продуктів, щоб допомогти Мехіко подолати недостатки в цій ділянці економіки.

Президент Р. Реґен назвав відносини між двома сусідніми країнами „прекрасними", додаючи: „Наші різниці ніколи не применшать нашої доброї волі".

Президент Мехіко сказав, що двогодинна розмова з президентом ЗСА „розширила клімат сердечности і доброї волі, які характеризують наші відносини".

Сітка Сі-Бі-Ес передала програму про питання коляборантства

Ню Йорк, Н.Й. — У вівторок, 9-го серпня ц.р., в год. 7-ій вранці американська телевізійна сітка Сі-Бі-Ес передала довшу інформацію про судові дохоження проти кількох українців і інших східньоевропейських натуралізованих громадян за те, що вони співпрацювали з німцями, а головно в поліції, і про це не заявили американським еміграційним властям.

На початку передачі показано побідний наступ німецьких військ в СССР в 1941 році та ентузіястичне вітання їх українським населенням. Далі показано сцени з походу Михайла Попчука, який відібрав собі життя в Кеймбридж, Масс.

Після того показано українця Богдана Козія з Фльориди, як йому відібрано американське громадянство за це, що він скрив перед американцями своє членство в українській поліції. Показано також нового директора Бюра спеціяльних інвестиґацій, який зайняв пост в Департаменті Справедливости після резиґнації в липні Аллена А. Раєна.

Передача закінчилася заявою Ярослава Гайваса, який говорив, що хоч українська громада в Америці не має нічого проти тих судових процесів, однак протестує проти вживання т. зв. „доказів" вини проти тих американських громадян, які то „докази" доставляє КГБ для американських судових властей.

Українці є членами Лінгвістичного товариства

Вашінгтон. (ОУПС-УОБ). — Тут опубліковано реєстр членів Лінгвістичного товариства Америки (ЛСА) за станом з 1982 року.

З українських мовознавців названо таких: Е.Бурстинського з Торонто, М. Кічоровську з Сілвер Спрінг, Мд., Т.Лукача з Каліфорнії, Н.Пазуняк з Філядельфії, Я.Рудницького з Монтреалю, Б.Сацюка з Пуерто-Ріко, й Ю.Тарнавського з Ню Йорку. Президентом Товариства є проф. Г. Каган з Іллінойського університету, секретарем-скарбником В.А.Фромкін з Каліфорнії.

Як одне з найбільш престижевих наукових товариств, ЛСА видає квартальник „Ленґвидж" та інші неперіодичні видання, відбуває річні з'їзди та бере участь у міжнародних конгресах.

Першим українським членом, що був членом ЛСА ще з 1948 року був св. п. проф. Р. Смаль-Стоцький з Маркетського університету в Мілвокі. В цьому університеті він опублікував розвідку про „Табу в українській мові".

В МІСЯЦІ ЛИПНІ АМЕРИКАНЦІ, а зокрема економічні спостерігачі, менш оптимістично розглядали зріст економіки, бо вигляди на скору поправу дещо зменшились в цьому місяці у відношенні до попередніх місяців цього року

Кружляють поголоски про відхід Шулца

Вашінгтон. — У вашінгтонських політичних колах поширюється чимраз настирливіше вістка, що теперішній державний секретар Джордж Шулц бажає відійти від активної служби і про це він вже повідомив президента Роналда Реґена. Покищо близькі співробітники Президента і взагалі Білий Дім назвали такі поголоски „видумками", але поважні місцеві журналісти, призбиравши дещо більше інформацій, не перестають про цю справу говорити між собою і на сторінках преси. Шулца мала б ніби то заступити Джін Киркпатрик, дотеперішній амбасадор З'єднаних Стейтів Америки в ОН.

Поінформовані особи кажуть, що Шулц образився поведінкою Білого Дому, зглядно осіб з так званого „кухонного кабінету" Президента, які чимраз більше прибирають у свої руки закордонну політику і вмішуються в усі справи Державного департаменту. Спочатку тільки сам президент Р.Реґен взяв у свої руки справу полагодження конфлікту в Центральній Америці, а потім справу роззброєння, тобто переговорів у Женеві із совєтськими представниками, а вкінці справи Ливану і Близького Сходу взагалі.

Говорять, що державний секретар Дж. Шулц, який і раніше не дуже хотів погодитися на прийняття цього посту, тепер хоче покинути політику і Вашінґтон, що можливо навіть перед президентськими виборами в листопаді 1984 року. Бажання Шулца відійти у приватне життя вже раніше бралось до уваги у Білому Домі і співробітники розглядалися за особами, які евентуально могли б заступити його тимчасово, або на повний час. На списку фіґурує багато осіб, між ними також колишній державний секретар Генрі Кіссінджер, але перед ведуть Вілліям Кларк і Джін Киркпатрик. Тому, що Президент ледве чи погодиться відпустити з Білого Дому Кларка, більш реальним кандидатом залишається Киркпатрик. При тому до уваги береться ще такий факт, що Р.Реґен залюбки ангажує на високі становища жінок. Номінація Киркпатрик на становище державного секретаря значно поправила б рекорд Білого Дому, і це ще більше перед президентськими виборами.

В АМЕРИЦІ

ПРЕЗИДЕНТ РОНАЛД РЕҐЕН, який, як відомо, вибирається в листопаді в довшу подорож до країн Азії, зокрема до Філіппін, Таїланду, Індонезії, Японії і Південної Кореї, не поїде на відвідини Китайської Народньої Республіки, не зважаючи на його бажання обговорити з китайськими лідерами багато справ з ділянки міжнародної політики і затіснення економічної співпраці. Заступник пресового секретаря Білого Дому Леррі Спікс заявив кореспондентам, що Президент надіється на зустріч з китайцями ще перед закінченням його першої каденції на становищі Президента ЗСА в січні 1985 року. Спікс заперечив інформацію поміщену в газеті „Крищен Саєнс Монітор", що Р.Реґен в останній хвилині може змінити свій плян подорожі.

У ЗВІДОМЛЕННІ, опублікованому у п'ятницю, 12-го серпня ц.р., Державним департаментом говориться, що ЗСА розглядали можливість перевезення більшої кількости палестинських втікачів з Ливану до Америки. Речник Департаменту заявив, що принаймні 50,000 палестинців річно мали бути поселені в ЗСА, але в останній хвилині, після консультації з президентом Роналдом Реґеном й іншими високими речниками Білого Дому, цю справу припинено. Первісно державний секретар Джордж Шулц, який вийшов з тією пропозицією, думав в такий спосіб допомогти ливанському урядові розв'язати проблему палестинських втікачів, які приносять чимало клопотів для тамошнього уряду.

ДЕПАРТАМЕНТ СПРАВЕДЛИВОСТИ оголосив в кінці минулого тижня, що після шістьмісячної перевірки діяльности колишнього голови федеральної Агенції для охорони довкілля (ЕПА) Енн Бирфорд, спеціяльна комісія Департаменту не знайшла жадних обвинувачуючих справ і порекомендувала генеральному прокураторові Вілліямові Френчові Смитові звільнити від всякої відповідальности А. Бирфорд і її п'ятьох найближчих співробітників. Конґресмен Джеймс Шоєр, демократ з Ню Йорку, скоро і дуже гостро зареаґував на повідомлення Департаменту справедливости про зняття обвинувачень і заявив, що вся ця справа має „політичний характер". Шоєр був головою спеціяльної підкомісії Палати Репрезентантів, яка розглядала справу ЕПА.

У СВІТІ

МІЛІЦІЯ МУСУЛЬМАНСЬКИХ ДРУЗІВ, яка захопила трьох членів уряду Ливану, звільнила закладників, але далі наполягає на продовженні збройного тиску до того часу, поки теперішній уряд християнського президента Аміна Гемаєля не піде у відставку. Міліція мусульманських друзів обстрілює урядові ливанські війська, а також летовище в Бейруті. В наслідок обстрілу були вбиті щонайменше вісім осіб. Не зважаючи на вимогу друзів не розміщати урядові війська у горах на схід від Бейруту, де панують друзи, ливанський уряд постановив зайняти там позиції, як тільки ізраїльські війська залишать їх. Уряд мотивує своє рішення тим, що він відповідальний за мир і порядок у країні та повинен попередити поновлення боротьби між мусульманськими друзами християнською фалангістською міліцією в горах Шуф.

ЗІ СТОЛИЦІ БАГРЕЙНУ МАНАМИ повідомили, що там закінчилася конференція керівників Палестинської Визвольної Організації, вирішивши посилити військові дії проти Ізраїля. Конференцію проводив лідер ПВО Ясір Арафат, не зважаючи на триваючу вже понад три місяці опозицію проти нього багатьох лідерів найбільшої фракції ПВО Фата, які виступили проти керівництва і політики Арафата. Вміжчасі збройна боротьба між противниками і прихильниками в таборі Фата продовжується, бунтівники далі намагаються опанувати всю східньоливанську долину Бекаа і витіснити з неї вірні Арафатові частини. При такому положенні справ у самій ПВО важко уявити собі посилення її боротьби проти Ізраїля.

ПОЛІЦІЯ АВСТРІЙСЬКОГО прикордонного містечка Шаттендорф повідомила під кінець минулого тижня, що 22-літній студент закарпатського міста Солотвино Іван Тоняк, перебуваючи на відвідинах у свого товариша в західній Мадярщині, переліз високу загороду з колючого дроту на кордоні між Мадярщиною і Австрією і втік до Австрії. Речник поліції сказав, що втеча стала можливою лише при умові, що мадярські прикордонники не хотіли реагувати на цю подію, тобто тихо дали можливість юнакові вирватися на Захід. Речник австрійського прикордонного посту в Шаттендорфі сказав, що юнак звернувся до австрійських властей з проханням надати йому політичний притулок, що австрійські власті і зробили.

З ВЕНТНОРУ НА ОСТРОВІ ВАЙТ у Британії повідомили, що там декілька миль від берега знайдено на глибині 150 футів британський підводний човен, який затонув після морського бою під час Другої світової війни. Водолаз Мартин Вудвард, який є співвласником морського музею на острові Вайт, натрапив на підводний човен минулого місяця, використовуючи спеціяльну підводну звукову апаратуру. Човен лежить на дні розламаний наполовину від вибуху, але залишені частини збереглися дуже добре.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Svoboda USPS (30-420 ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.
Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00. UNA members $1.25 a month. Change of address — $1.00. Make check or money orders payable to "Svoboda".
Postmaster: Send address changes to:
"Svoboda" • P.O. Box 346 • Jersey City, N.J. 07303
Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Нова авантюра в Африці

Останнім виявом совєтського експансіонізму є налети лівійських, отриманих від Совєтського Союзу, літаків проти відкритих осель у південній пустинній країні Чад в Африці.

Лівія — велика територією країна на кругло 680,000 квадратових миль, більша, як стейт Аляска, заселена рідко тільки несповна трьома і півмільйона населення. Це араби, майже виключно мусулмани, не терплять біди, бо країна має копальні нафти. Більшість населення — неграмотна. Колись монархія, потім конституційна республіка, у вересні 1969 року пережила переворот, у якому всю владу захопив полковник Муаммар Каддафі, типовий диктатор-авантюрист, який негайно став прислужником Москви, яка переслала туди зброю кількабільйонової вартости.

Названий лівійський диктатор зразу виявив такі свої аґресивні амбіції, що має напружені відносини з усіма своїми сусідами — на заході з Тунізією, на сході з Єгиптом, на півдні з Чадом і Південним Суданом. Ще найкращі взаємини зберігає він із Альжиром, який так само дістає зброю від СССР і разом з Лівією пропаґує збройну ліквідацію держави Ізраїля. Хоч формально у Лівії існує „Народний конґрес", насправді Каддафі є диктатором з необмеженою владою. Він придбав собі сумну славу — протектора міжнародного тероризму і автора авантюрницьких ескапад проти території своїх сусідів. Два роки тому американський Уряд замкнув дипломатичну місію Лівії у Вашінґтоні й видалив її персонал. Літаконосець „Айзенгавер" у супроводі кількох інших військовий кораблів стоїть біля берегів Лівії на Середземному морі. Літаки з чердака „Айзенгавера" збили два роки тому два лівійські літаки, які загналися туди і від того часу припинилися такі провокаційні справи. Але не припинилися спроби Муаммара Каддафі поширити свою владу на Чад. Оце саме ця нова авантюра, яка тепер заалярмувала світ, бо коли б лівійському диктаторові, насправжньому виконацеві волі кремлівських володарів, вдалося запанувати над маленькою пустинною країною Чад, постала б смертельна загроза для Єгипту і Судану, які приязні Америці.

Чад був колись французькою колонією. Її президент звернувся до Франції з просьбою прийти Чадові з військовою допомогою. Франція відмовилася вислати туди своє військо, але вислала гурт „військових дорадників" із транспортом зброї та парашутистами. З більшою допомогою загроженому Чадові прийшла Америка. Президент Реґен повідомив Конґрес, що на основі закону, що дає йому право рішати про вислання поза кордони ЗСА військо в особливо небезпечних обставинах, — він вислав до Чаду два так звані розвідувальні літаки типу АВАКС і вісім наймодерніших літаків-джетів типу Ф-15. Муаммар Каддафі відгрожується, що його летунство збиватиме американські літаки, якщо вони появляться над лівійською територією — з Пентаґону повідомлено, що американське командування цю погрозу злегковажить.

Всупереч лівійському твердженню, що Лівія ніякої офензивної акції проти Чаду не веде, американські й усі інші західні вірогідні джерела стверджують, що проти Чаду вислано 2,00 піхотного лівійського війська, дії якого підтримує лівійське летунство. Тримаючися тактики всіх тоталітаристів „лови злодія", Лівія звернулася до Ради Безпеки ОН із просьбою скликати надзвичайне засідання для розгляду „американської провокації". На тому засіданні представник Лівії постійно критикує ЗСА.

За неписаним законом історії — всі такі диктатори як Каддафі не мають почуття міри у своїй загарбницькій політиці, перетягають струну і провокують свій упадок. Таке безумовно станеться і з Муаммаром Каддафі. ЗСА репрезентовані в Раді Безпеки ОН Джейн Киркпатрік, яка втішається великою повагою у міжнародному світі, як відважна дипломатка, прихильниця радикальних засобів у боротьбі проти експорту совєтського імперіялізму. Теперішній виклик лівійського диктатора — це напевно діло Москви, без відома і згоди якої той лівійський авантюрист не зважився би на таке діло. Не є виключене, що наїзд Лівії проти Чаду може обернутися бумеранґом проти лівійського диктатора і приспішить його упадок.

Дописи з життя громад, установ, організацій, інституцій чи осіб, включно з посмертними згадками-некрологами, мають бути не довші за три сторінки машинопису, писані через два інтервали на друкарській машинці і лише на одному боці листка паперу. Якщо допис писаний рукою, слід також дотримуватися великих відступів поміж рядками і писати розбірливо (дехто розуміє цю вимогу як писання великими літерами, насправді літери мають бути малі, але великі проміжки поміж рядками, щоб було де поправити речення, якщо зайде потреба). Дописи слід надсилати до редакції до десяти днів після описаної події. Редакція застерігає за собою право скорочувати дописи і правити мову. Просимо дописувачів подавати повні імена і прізвища у своїх матеріялах, не скорочуючи їх. У випадку англійських назв чи прізвищ слід подати їх і по-англійському і по-українському. — Редакція.

Володимир Душник

СОВЄТСЬКИЙ ВОЯК: ВЕЛЕТЕНЬ ЧИ КАРЛИК?

Про силу, характер та бойову вартість совєтського вояка появляються численні статті, есеї чи аналізи, в яких більш і менш компетентні автори стараються дати якнайдокладнішу характеристику бойової вартости совєтського вояка.

У журналі американського летунства про це пише сотник Аллен Дж. Берґстром, старающись подати об'єктивну і безпристрасну оцінку совєтського вояка — без жадних ідеологічних прикрас чи критики. У противагу йому в березневому числі (1983) журналу „Гарпер" появилася стаття авторства Ендрю Кокбирна, який нічого доброго не каже про совєтського вояка, а навпаки, ще й згірдливо називає його „п'яним карликом".

Професор Алберт Л. Вікс з Нюйоркського університету старається представити характеристику, пишучи, що понад 30 літ він студіює совєтські збройні сили та їх фізичні прикмети. Він твердить, що пересічно совєтські вояки, навіть в молодшому віці, відзначаються „середньою височиною та присадкуватістю", і в тому сенсі їх не можна уподібнювати з німецькими відділами СС з Другої світової війни, чи навіть з членами парашутних частин більшости західніх армій в теперішньому часі.

Професор Вікс покликається на такі основні писання про совєтські збройні сили як книжка „Збройні сили СССР" авторства полковника Вілляма Ф. Скатта та його жінки, як теж на дві інші книжки, „Визволителі" і „В середині червоної армії", що їх написав дефектор Віктор Суворов (псевдонім), колишній високий старшина червоної армії (він між іншим, співпрацював з британським генералом Гакетом, автором книжки „Третя світова війна", в якій українці є описані як ці, які перші повстали проти Москви та спричинили упадок Совєтського Союзу),

Суворов, між іншим, пише, що, не зважаючи на сувору дисципліну, в рядах совєтської армії широко практикується п'янство, наркоманія тощо. Щобільше, він пише про дискримінацію в армії неросійських народів, пишучи, що в т. зв. Ракетних силах переважають росіяни і українці, яких дехто порівнює до колишніх ґітлерівських відділів СС. Але і тут — пише автор — росіяни вважають себе „вищими від українців".

Західні спеціялісти вважають, що слабістю совєтських збройних сил є рівнож брак індивідуальної ініціятиви як у рядових вояків, так теж серед старшинського корпусу.

Совєтський генеральний штаб також присвячує малу увагу на евентуальний „стратегічний відворот", а це прямо тому, що совєтський мілітарний вишкіл не узнає такого слова як „відворот"; совєтська мілітарна доктрина виголошує тільки такі вказівки, як „армія вперед", „немає відвороту" тощо.

Щодо загального озброєння совєтських мілітарних сил, усі західні автори є однозгідні в цьому, що озброєння усіх частин совєтських збройних сил з кожним роком модернізується, але в загальному серед західніх мілітарних знавців існує переконання, що совєтська зброя квалітативно нижча ніж озброєння країн НАТО, як це і виявилося під час ізраїльсько-сирійської війни в Ливані. В загальному вважають, що Москва не дає своїм „союзникам" найкращої зброї.

До слабости совєтських збройних сил належить ще питання льояльности не тільки збройних сил сателітніх країн, але також льояльність чи нельояльність вояків неросійських народів, які, не зважаючи на політично-ідеологічну індоктринацію, таки ненавидять росіян за їхнє нищення національних (неросійських) культур, традицій та церков та за їхній утиск і поневолення.

Василь Ящун

ВИЗНАЧНА МОНОГРАФІЯ ПРО БОГДАНА ЛЕПКОГО

Проф. д-р Василь Лев, „Богдан Лепкий — Життя і творчість". Записки НТШ, т. CXCIII, Ню Йорк-Париж-Сідней-Торонто, 1976. 399 стор. Вступ Константина Біди

Про Богдана Лепкого, корифея української новітньої літератури і популяризатора української культури в слов'янському і німецькому світі, існує багата література. Цінним вкладом є студії Євгена Ю. Пеленського, Зенона Кузелі, Миколи Голубця, Володимира Дорошенка й інші. Проте всі ці праці разом дуже мало відбивають багатство літературної спадщини Лепкого. Монографія проф. Василя Лева заповнює всі прогалини новими матеріялами, розсипаними в різних часописах і журналах, та дає широку й всесторонню панораму життя і творчости Богдана Лепкого, найбільшого після Івана Франка західньоукраїнського поета і письменника.

В книзі три основні частини: життя і творчість поета; родовід Лепкого (матеріяли); бібліографія життя і творчости поета.

У першій частині (17-245) описано подрібно життєвий шлях Лепкого від дитинства до смерти. Народився він в 1872 році в селі Кривеньке, Чортківського повіту, з батьків о. Сильвестра і Домни з дому Глібовицьких. В родині о. Сильвестра було восьмеро дітей, найстарший Богдан, наймолодший Лев (Льоньо). Виростав він в атмосфері пошани й любови до української церковно-релігійної культурно-національної традиції та в відносинах щирого й дружнього співжиття з селом. Це прискорювало його духовий розвиток та розвивало зацікавлення до явищ природи і людей. Уже на п'ятому році життя читав він „Марусю" Квітки Основ'яненка і „Різдвяні оповідання" Діккенса. Гімназійну освіту здобув у Бережанах. В гімназії читав багато з літератури української і польської, почав малювати і робити перші спроби писати. По матурі, що її здав із відзначенням в 1891 році, виїхав до Відня на студії малярства, але за спонукою Кирила Студинського перейшов на студії філософії і літератури, а рік пізніше перенісся до університету у Львові, покінчивши його в 1895 році і став учителем української мови й літератури в бережанській гімназії. Крім навчальної праці писав вірші і оповідання, беручи теми із життя. У 1899 році перенісся до Кракова, де вчив української мови в гімназії, а згодом став лектором української літератури в Ягайлонському університеті. Там заприязнився з визначними представниками польського літературного світу, включився в культурне життя українців і поруч із викладацькою працею розвинув широку літературну діяльність. В тому часі він переклав на польську мову „Слово о полку Ігоревім". Іван Франко назвав цей переклад найкращим із тодішніх перекладів на чужу мову.

У Кракові дружив Лепкий з українськими студентами, головно з Василем Стефаником, згодом із Вячеславом Липинським. Був теж знайомий із Михайлом Коцюбинським, Ольгою Кобилянською, Хведором Вовком та з мистцями Михайлом Бойчуком, Іваном Северином, Олексою Новаківським, Осипом Куриласом і іншими. Уже в тому часі Лепкий став загальнопризнаним поетом і письменником і його оповідання перекладали на чужі мови.

Під час Першої світової війни Лепкий виїхав до Відня, а згодом до таборів полонених у Німеччині (Раштат, Вецляр) для культурно-освітньої праці, яку вів і пізніше, після заключення Берестейського миру, 1918 року.

У січні 1921 року переїхав до Ванзее під Берліном, де мешкав також гетьман Павло Скоропадський, і де обидва відвідували один одного. Там Лепкий писав до „Українського слова" багато статтей і викладав українську літературу.

У 1926 році іменовано Лепкого доцентом української літератури в Ягайлонському університеті, де професором української мови був Іван Зілинський. У 1938 році польський уряд іменував Лепкого сенатором. Помер Лепкий у Кракові на удар серця 21-го липня 1941 року; похований на Раковицькому цвинтарі.

Лепкий був ідейним українцем-соборником. Горів бажанням бачити всіх українців з'єднаних у самостійній, соборній, нероздільній Україні.

Перед виданням монографії В. Лева творчості Лепкого присвячені були дві збірки, саме, „Золота Липа" (1924), ювілейна збірка його творів з життєписом і бібліографією пера Зенона Кузелі, та „Богдан Лепкий", збірник праць кількох авторів (1943). В. Лев у своїй книзі дав повний і докладний портрет Лепкого як поета, прозаїка, науковця, педагога і громадського працівника.

У збірниках поезій Лепкого, поміщених у першому томі „Писань" (1922), його вірші укладені звичайно в циклі за тематикою, хоч і відхилення від цього пляну існують і ці самі мотиви повторяються в кількох циклах. Усіх циклів — 25, і в них 369 віршів. В. Лев правильно характеризує основні мотиви поетичної творчости Лепкого, що ним є природа (особливо осінь), любов, спогади й туга та народна поезія, і на тлі цих мотивів виділяє і характеризує поезію гір, моря, настроїв, громадську і патріотичну поезію, поезію присвячену визначним постатям поезію присвячену роковим святам та переклади і переспіви поезій на інші мови і з чужих літератур. Лепкий за правильним ствердженням проф. Лева, не погоджувався з поглядами модерністів „Молода муза", гаслом яких було „мистецтво для мистецтва. Під впливом течії европейського модернізму „молодомузці" відкидали в поезії елементи соціяльні і громадські, відмежовували поезію від життя. Лепкий не відкидав модерністичних напрямків, бо кожна літературна течія чи напрямок має право на своє існування, однак уважав, що письменство має служити не тільки мистецтву, але й народові.

(Продовження буде)

Ром и С. Голіят

Польща очима американського кореспондента

У недільному додатку до „Ню Йорк Таймсу" 7-го серпня 1983 року, в секції 6, поміщено обширне звідомлення про події у Польщі п. з. „Дерева Варшави" — поворот до Польщі". Автором цієї обширної статті є колишній кореспондент „Ню Йорк Таймсу" в Польщі в роках 1958-59, а тепер екзекутивний редактор цього щоденника А. М. Розенталь.

Автор описує, як змінилася Варшава від 14-ох років тому, тобто від останнього його там перебування. Свій опис він починає цим, що по приїзді до Варшави він був учасником демонстративного похорону молодого 14-ти річного хлопця, якого поліція побила на смерть. Він каже, що коли він перебував у Польщі в роках 1958-1959, ця країна була в цій же мірі придушена, як і тепер. Людей побивали й тоді, як і були також випадки смерти, але не було протестаційних похоронних кортежів. І ці, що ставили спротив у 1956 році були примушені підкоритися і Польща знову покрилась серпанком безнадії.

Розенталь ставить собі питання, чи така велика участь молоді була б на похороні, якщо б це був школяр жидівського походження. У дальшому він пояснює явище польського антисемітизму перед Другою світовою війною і пише, що за режиму Ґомулки з мільйона жидів у Польщі, залишилося тільки кілька тисяч. Автор переконаний, що й сьогодні за комуністичного режиму поляки надалі є антисемітами.

Не дивлячись, що його репортаж про події в Польщі не має нічого спільного з „семітизмом, чи антисемітизмом", він також згадує, що, вибираючи візу в польському консуляті в Ню Йорку, він побачив, що в почекальні видніли числа англомовного американсько-польського тижневика, з рядків якого тхнуло антисемітизмом.

Вернувшись до ситуації в Польщі, автор мав нагоду говорити з державними достойниками уряду й членами „Солідарности". Він приходить до висновку, що

пересічний поляк вірить в чуда, наприклад, що, Мати Божа охоронила Польщу в XVIII сторіччі від шведської інвазії, як і в друге чудо — вибір поляка на престіл Вселенської Церкви. Співаючи свій національний гимн, поляки думають „не про Домбровського, але про Папу Івана Павла II".

Папа Іван Павло II, після свого останнього перебування у Польщі, у своїх виступах, одверто й влучно, гостро й завзято критикував сучасний комуністичний режим. Він постійно підкреслював, що Польща поділена між народом і урядом. Автор стверджує, що Папа, під час свого перебування в Польщі був „Домбровським без меча". Розенталь стверджує, що в другій розмові Папи з ген. Ярузельським, дійшло до порозуміння, коштом „Солідарности". Він дальше каже, що хоча в Польщі існує надія на краще, але також існує і совєтська армія.

Одна особа з польських дипломатичних кіл сказала авторові, що коли б він мав радити, яку кар'єру під цю пору вибирати, то молоді він дораджував би таке: „Ставай в поліційні або священичі ряди". І він не потребував пояснювати чому. Поліція репрезентує справжню силу польського уряду. Церква репрезентує силу польського народу.

Гра уряду й Церкви вже на протязі років ведеться вміло. Ця гра забезпечила полякам, що досьогодні вони воюють зі собою, без російської червоної окупації.

Розенталь у Варшаві відвідав ряд крамниць, що світили пусткою. Недалеко Варшави, відбуваються торги, на які люди виносять свої лишні товари. Ці товари, — каже автор, — які продаються тут, в ЗСА, викидається на сміття. Люди викидають заржавілі цвяхи, викрутки й інше, бо і цього бракує на базарі.

Приїхавши з Варшави до Кракова, він побачив за виставою американські товари й гарно прибрані виставові вікна. Він здивовано запитав, чому тут всього подостатком. На це йому відповіли, що в цих крамницях можна все купити, але тільки за американські доляри. Автор ставить собі запит: „ Як я почувався б, коли б в Ню Йорку я йшов до крамниці, щоб закупити товар де вимагали б чужинецьку валюту, бо наша не добра? Чи це не пригнітаюча ситуація? У Польщі як уряд, так і мешканці полюють на доляри.

Автори книжок і видавництва, які бажають, щоб про їхні книжкові видання були в щоденнику поміщені бібліографічні нотатки, вістки та огляди, повинні присилати разом з двома примірниками даного твору до редакції „Свободи" також адресу, де таку публікацію можна набути, та її ціну.

Докія Гуменна

МІСІЯ

(Як народжувалися „Діти чумацького шляху")

Якогось дня, восени 1942 року в Києві, зайшла я до своїх сватів (двірників п'ятиповерхового будинку, а в минулому — заможних хуторян), щоб розпитати, чи пам'ятає Марія Гарасимівна, як убиралися хуторянки на зламі XIX-XX століть. Чи вже по-шляхтянському, чи ще так, як мені розказувала моя мама про її дівоцьку ношу: стрічки, кибалка, вінок, коралі, вишивана сорочка, керсетка...

Марія Гарасимівна видивилась на мене, як на божевільну.

— Тут таке страшне діється, села горять навколо, бомби на голову летять, німці вже одинадцятилітніх дітей хапають до Німеччини... Тут ось-ось може й фронт..., а ви морочите голову такими чортзначим... Кому це тепер потрібне?

Справді! Такий заплутаний клубок моторошних подій, не знати, чи взавтра живі будемо, німці виморюють місто голодом, понаставляли застави навколо Києва, давимось „золотим" із просяної луски хлібом, всі установи розігнані, всі школи закриті, бо „щоб уміти садити картоплю, українцям освіта непотрібна", самі ж оці „визволителі" вивозять із України геть усе, що бачать, навіть клямки від дверей... І що ще чекає нас, як вони побіжать? ..А я...

Так, а я всіма своїми думками влізла в те, що не дали мені зробити попередні гнобителі. Наклали намордника-кляпу, коли я спробувала була подати дійсний образ життя, а не „соцреалістичний", коли посміла запитати:

„Тут на камені якось не віриться, чи була революція, чи ні. І невже вона відбилася на селі тільки тими обліґаціями, викачкою хліба, самообкладанням, проклятьонами?.. Нічогісінько не розумію.... не розбираю... Селянське господарство руйнується, занепадає. Яка кому від цього користь? А тут ще й привид голоду..."

(„Листи із степової України". Журнал „Плуг", ч. 10, 1928, ст. 41)

Тоді совєтська гицель-критика затаврувала мене такими „пахучими" епітетами: „рупор дрібної буржуазії", „куркульська агітаторка", „дрібнобуржуазна націоналістка", „наклепниця на радянську дійсність" і так далі, — за те тільки, що я, наївна дівчина, але частина свого народу, хотіла зрозуміти щось у тій совєтській дійсності.

Коротко: за нариси „Листи із степової України" та „Ех, Кубань, ти Кубань, хліборондная..." ударено було по моєму літературному ростові так, що я вже й не встала. А ще ж не все було в нарисах сказано. Багато років лежали в мене нотатники із записами з різних областей України: Запоріжжя, Дніпропетрівщини, Київщини, Полісся... От оце й кублилося в мені, не давало спокою, при всіх найпекельніших обставинах рвалося в оформлені картини. А поштовхом до цього був емоційний струс: щойно я поховала свою матір. І так хотілося саме її життя, все те, що вона розказувала про ту епоху, яка вже ніколи не вернеться, вилити в слова. Хотілося показати контраст між тією добою і катаклізмами, що випали на долю мого покоління. Отож мені й потрібні були тоді такі дрібниці, за якими я звернулась до старої людини.

...Так уже почали вимальовуватися перші грубі обриси першої, потім другої й третьої книги... Але події навколо були грізні, нестерпні. Загальна похмура атмосфера німецької заглади; тяжкий щодень: кілька разів німці виселяли і треба було шукати іншого мешкання та перетягатися; треба було й на село прорватися та привезти (у товаровому вагоні разом із свиньми, з ласки провідників, але щоб вислизнути з вагону і не попастися поліцаям та нести на плечах клунок кілометрами) пляшку олії, буханку справжнього житнього хліба, торбинку пшона... Постійний страх, що от-от до Німеччини поженуть... Все ясніше ставало, що треба бути готовою до евакуації... І всі ці обставини, плюс малий каганець-сліпавка, що давав уночі маленьке коло світла та зосереджував думку — були тим батогом, що підганяв мене. — Я мушу, хоч би які були обставини. Узавтра й таких умов може вже не бути, то треба зробити сьогодні те, що можна.

І ще одне.

Я відчула лет творчої думки. Нестримно пливли й ллялися слова, тільки хапай, устигай записувати. Тепер уже нема того мертвущого почуття, що в'язало кожен порух мислі: давучої залізної велетенської п'яти на кожну свідому й позасвідому думку. Це — скажуть: „ідеологічно невитримано". А це — „міщанство — повзучий емпіризм". А це — „куркульські ремінісценції". А це — „вилазка клясового ворога"... І подібні окрики. Я тепер розкошувала від думки, що пишу як я хочу і що хочу. От хай як називають мене, а мені байдуже, бо оце я так хочу писати і це хотіння — найвищий закон. Моє хотіння, а не чийсь наказ. Так спізнала я на власній практиці першу заповідь творчости. Коли нема свободи мислення, а мусиш підганяти під чиїсь вимоги, то нема й творчости.

Але ось уже доходить оця перша сирова редакція до четвертої книги. От, коли б ще встигнути дотягнути, поки оці події гуркотять навколо! Вже два рази большевики бомбили Київ. Вже з'явилися евакуйовані з Харкова. Вже горять села за Дніпром. Ось-ось — бої під Києвом. А я знаю своє. Ще тиждень, ще день...

І настав день, коли треба було хапати щонайцінніше, в'язати клунки, пакувати наплечника в невідому дорогу, у безвість. Найціннішим для мене була ця купа хаотичних записів до четвертої книги і перша редакція перших трьох книг. В жовтні 1943 року пам'ятного світанку я сиділа у вантажній автомашині, що мала нас, чоловік із десять, везти до Рівного. Четвертої книги я не докінчила.

Знову пощастило приступити до праці аж весною 1944 року, у Турці. Львів не був сприятливий. Цілу зиму прожила я в неопалюваному мешканні, з трьома студентками в одній кімнаті, що наймала нам Марія Козій. До праці не було як доступитися. (Чомусь ніхто із львов'ян не хотів прийняти мене, дати кімнату: перше захоплення утікачами зі сходу розтало, а почався період осудупоговору на адресу „східняків").

Отож, коли я опинилася у березні 1944 року в Турці в зв'язку з евакуацією Львова, то я вже набралася твердости. Ще поки я на українській землі — маю право вимагати. В Українському Допомоговому Комітеті я заявила, що я — письменниця, працюю над великим твором, потребую великої кімнати і в жадні кутки не піду. Буду тут у Комітеті на столі спати, аж поки не дістану кімнату.

З мене глузували, знову різні осуди та поговір... Тут усе валиться, а ця писателька гей би звар'ювала. Чи тепер кому в голові якесь писання? — Посилали, мов на сміх, — до пари божевільних, у родину з купою дітей... Але я не відступала.

(Продовження буде)

Наукова Конференція та виставки в Торонто на відзначенні 50-річчя Великого голоду в Україні

Торонто, Онт. (ПС ІСП). — Вже від минулого червня Інститут ім. Симона Петлюри та Діловий Науковий Комітет Канади підготовлюються до гідного відзначення 50-річчя Великого голоду в Україні 1932-33 роках. Підготовлені імпрези триватимуть чотири місяці від 1-го жовтня ц.р. до 31-го січня 1984 року, з тим, що принаймні одна імпреза відбуватиметься кожного дня того періоду, а у листопаді відбудуться чотири імпрези нараз. Листопад виділено, бо до Торонто прибудуть тисячі гостей на велику кількість світових та всеканадських з'їздів, що відбуватимуться два тижні перед IV Конгресом СКВУ.

Відзначення почнуться виставкою книжок та преси у бібліотеці Йорк (вул. Еґлінтон-Оквуд, що триватиме від 1-го до 31-го жовтня. Відразу після цього відбуватиметься виставка книжок та преси у публічній бібліотеці Раннимід (вул. Блюр) кілька кроків від бюра Секретаріяту СКВУ, протягом цілого листопада.

Ці виставки підготовляє д-р Юрій Луців, бібліотечний референт, як місцеві виставки, а виставка книжок та преси на велику скалю відбудеться у Метрополітальній бібліотеці Торонто (вул. Янґ-Блюр) від 15-го листопада до 15-го грудня.

Приблизно в той же час, від 21-го листопада до 5-го грудня,відбудеться образотворча виставка у головнім фоє та у фоє авдиторії величавої будівлі Центру Освіти публічних шкіл Торонто (вул. Юніверсіті-Колледж). Ця будівля є в центрі туристичного Торонто, три хвилини від парляменту Онтаріо та університету. Будівлю відвідують щодня сотні вчителів та адміністраторів освіти цілого метрополітального Торонто. Доїзд дуже зручний і є безкоштовне місце для стоянки автомобілів при будівлі. Координатором цієї виставки є Софія Горлач. Мистці, особливо ті, які бажають подати на виставку свої твори, можуть звертатися на адресу, що подана при кінці цієї статті.

На виставці маємо картини, малюнки, скульптури, а навіть і артистичні афіші. Бажані зокрема теми щодо самого голоду, але цілком на місці є теми щодо трагічної долі України під окупацією большевицької Росії, а зокрема про нищення Українських Церков та культури.

Образотворча виставка продовжуватиметься у грудні у метрополітальній бібліотеці Торонто і буде повністю включена у величаву виставку книжок, преси та мистецтва, що відбудеться від 1-до 31-го січня 1984 року. Отже, образотворча виставка фактично триватиме 2½ місяця, до 31-го січня 1984 року.

Ця величава виставка, під загальним керівництвом д-ра Юрія Луцева, приміщена у центральній бібліотеці університету Торонто — Джан Робертс бібліотека (вул. Ст. Джордж-Гарборд), поблизу станції підземки Ст. Джордж на лінії Блюр. Університет Торонто активно підтримує цю виставку, а навіть фінансово (правда обмежено) допомогою у помічниках, афішах, реклямі, проте майже весь тягар фінансовий та праці мусить лежати таки на українцях.

Дуже важливим завданням організаторів виставок було те, щоб і університет Торонто і всі інші згадані установи визнали науковим поглядом переконання Ділового Наукового Комітету Канади та Інституту ім. Симона Петлюри, що голод, не був ані стихійним явищем, ані неочікуваним наслідком надмірної колективізації чи індустріялізації, а що, навпаки, голод був цілеспрямований, був штучним засобом нищення української нації.

Отже назва виставки в університеті Торонто та інших виставок, що і визначає характер виставок, є — „У відзначенні 50-річчя Великого штучного голоду в Україні, 1932-1933 рр." Уточнює характер голоду підназва, що є цитатою з римського історика Тацита. Тацит вкладає в уста бретонського борця проти Римської імперії слова, що і є підназвою виставки: „Ви створюєте пустелю, а називаєте це миром!"

Виставка складається з книжок і брошур українською, англійською, еспанською, німецькою, французькою та навіть російською мовами.

У центрі виставки є два томи „Білої Книги про Чорні Діла Кремля" англійською та еспанською мовами, що є найповнішим описом Великого штучного голоду. Ці праці під редакцією історика Семена О. Підгайного вийшли виданням СУЖЕРО, ДОБРУС-у та Світової Федерації Українців Жертв Російського Комуністичного Терору. Виставлені також і манускрипти праці, фотографії видавців та авторів тощо.

Далі подані деякі статті з чужинецької та української преси, фотографії з книжок та преси, відбитки сторінок з фотографіями часописів преси 1930 років, репрезентативна збірка афіш й інше. Будуть також відбитки документів з чужинецьких міністерств зовнішніх справ, оригінали переслухань у справі голоду в англійській Палаті лордів, в американській Палаті Репрезентантів і деінде.

Так само, як згадано, частиною цієї виставки є образотворча виставка. Виставки книжок та преси у своїй цілості тривають чотири місяці від 1-го жовтня ц.р. до 31-го січня 1984 року. Побажання щодо виставок і зголошення оригінальних фотографій і рідкіших видань можна подавати на адресу, подану при кінці цієї статті.

Центральною імпрезою відзначень є Наукова Конференція студій та споминів очевидців Великого штучного голоду в Україні 1932-1933 роках. Це є IV Наукова Конференція Інституту ім. Симона Петлюри, що організована у співпраці з Діловим Науковим Комітетом Канади. Наукова Конференція координується д-ром Олександром С. Підгайним, референтом Наукової Конференції.

Усі відзначення координує проф. д-р Олег С. Підгайний, президент Інституту ім. Симона Петлюри, та голова Ділового Наукового Комітету Канади для відзначення 50-річчя Великого штучного голоду в Україні 1932-1933 роках.

Наукова Конференція відбувається на протязі восьми днів, від середи, 23-го листопада, до четверга, 30-го листопада ц. р., і кінчається напередодні IV Конгресу СКВУ.

Наукова Конференція відбувається в авдиторії і залях ч. 241 та ч. 242 у вже згаданій центрально розташованій будівлі Центру освіти публічних шкіл Торонто з доїздом на станцію підземки Квінс Парк (вул. Юніверситі-Коледж, адреса 155 вул. Коледж).

Конференція буде у двох частинах, які відбуватимуться паралельно в різних залях. Перша частина — це наукові доповіді. Діяпазон тем доповідей широкий. Зокрема важливі теми щодо самого голоду. Не менш важливі теми, що мають відношення до історії України під російською окупацією під час десятиліття терору 1929-1938 років. Отже включаються теми щодо нищення інтелігенції та культури протягом того періоду, нищення Церкви та ієрархії у ті роки, а теж терор 1937-1938 років („Велика Чистка"), що був направлений знову проти селянства, включно з убивствами у Вінниці, проти робітництва, а також проти технічної інтелігенції. Напевно, науковці зі всієї Канади, ЗСА, Европи, Австралії та Південної Америки плянують прибути до Торонто в другій половині листопаду на різні з'їзди та на самий IV Конгрес СКВУ. Таких науковців Інститут ім. Симона Петлюри і Діловий Науковий Комітет Канади просять зголошуватися з темами своїх доповідей у вищезгаданій ділянці на нижчеподану адресу. Час окремої доповіді — 40 хвилин, а доповідь може бути виголошена українською чи будьякою іншою мовами.

Необхідно прислати резюме англійською мовою на одну сторінку для преси та для інших науковців. Виголошені доповіді будуть записані на відеофільм та авдіострічку для архіву і можливого монтажу у телевізійний фільм. Всі доповіді мають бути на письмі, бо робляться заходи для видання їх друком.

Друга половина Конференції, — це спогади очевидців голоду. Все, що стосується до наукових доповідей, стосується і до споминів, але резюме може бути й українською мовою, а час спомину може бути 20, 30 чи 40 хвилин. Спомини мусять бути надруковані на машинці через два інтервали та читані під час конференції. В окремих випадках, якщо очевидець перешкоджений приїхати до Торонто, то спомин може прочитати хтось інший у Торонто.

Прохається тих, які зголошуватимуться, повідомити, у які вечори поміж 23-ім і 30-им листопадом вони будуть в Торонто для остаточного усталення дня і часу їхнього виступу. Зголошення мають бути прислані якомога швидше.

Зрозуміло, ці всі відзначення потребують поважних фінансів. Ідеться ж про велику кількість виставок книжок, преси та мистецтва, про восьмиденну конференцію студій і споминів очевидців, запис відео- та авдіострічками, переклад українських матеріялів на англійську мову та видання цілости друком і про можливу продукцію телевізійного фільму на базі виставок та Наукової Конференції. Прохаємо жертвенне українське громадянство присилати на цю важливу і сутоукраїнську справу пожертви на адресу: Ukrainian Canadian Humanities Council, 620 Spadina Ave., Toronto, Ont. M5S 2H4, Canada.

Делеґатки СССР...

(Закінчення зі стор. 1)

перші два дні (неділя і понеділок) були прекрасними й спокійними днями в колі дружньої жіночої атмосфери, серед жінок відданих справі миру і свободи.

У вівторок, 2-го серпня, Марта Гарасовська взяла активну участь у воркшапі „Громадянський непослух". Всі учасники цього воркшапу ділилися з іншими своїм досвідом з різних демонстрацій, конфронтацій з поліцією і арештів. Українська представниця, на відміну від всіх інших, говорила про діяльність правозахисної групи „Смолоскип", про ув'язнення членів Української Гельсінкської Групи, про інформаційні видання, назвавши українську групу „каналом між Україною і Заходом". З усіх учасників цього форуму вона єдина одержала рясні оплески і признання за такий маловідомий для жінок з руху за мир спосіб діяльности.

ПОЧИНАЮТЬ АТАКУ

Проблеми для цілого цього конґресу почалися у середу вранці, 3-го серпня, коли група „Смолоскипу" приготовила і поставила свій стенд. Стенд був скромний, чим відрізнявся від багатьох інших кольоритних і помистецьки оформлених. Зате він вражав цих понад тисячу учасниць іншою, незвичайною для них тематикою під великим написом „Українські жінки за мир і свободу—переслідувані в СССР", були виставлені фотографії українських переслідуваних жінок, брошурка д-ра Н. Строкатої „Удокументоване переслідування", брошура про Українську Гельсінкську Групу, два останні випуски газети „Смолоскип", спеціяльно підготовлена летючка „Жінки світу, боріться за мир і свободу", текст заяви „Українська позиція у справі миру і свободи" та проєкт резолюції конґресові.

Зацікавлення цим стендом було таке велике, що в дуже скорому часі його обступило багато жінок, які протягом кількох хвилин розібрали всі числа „Смолоскипу" і багато летючок.

І якраз в тій хвилині почувся гістеричний крик на ввесь вестибюль: „Заберіть це сміття! Ви—аґенти CIA! Всі ці жінки, яких ви показуєте, були американськими шпигунами! Ваше місце не тут! Забирайте звідси всі свої речі!". Почалося замішання, палка суперечка, а зацікавлення українським стендом почало зростати.

Невідома жінка не переставала кричати. Після якогось часу її вдалося успокоїти, завдяки кільком членкам Міжнародної Амнестії, які прийшли на допомогу українській групі. Згодом цілий стенд довелося перенести з вестибюлю до спеціяльної величезної залі, де були влаштовані виставки різних груп, а декілька матеріялів для продажі передано групі з Ґрінґем Камон, Англія, яка недавно їздила з „мирною місією" до Угорщини і звідки її депортовано.

Опинившись у іншій великій залі, український стенд почали відвідувати учасниці конґресу з різних країн світу. Сотні запитань, обмін думками й поглядами, дружні і приємні зустрічі були постійно переплетені провокативними вигуками: „Чи ви читали книжку Бєларус Файл?", „Все, що ви тут виставили, брехня, фабрикація, таких жінок ніде немає!", „Ви хочете холодної війни! „Ви—платні американські аґенти" і т. д. Членам української групи доводилося постійно відбивати такі наступи гідно, спокійно, сильною арґументацією, без жодних емоцій.

Переглянувши українські інформації, кілька шведських і норвезьких жінок вийшли з ініціятивою, щоб переслідуваним в СССР жінкам вислати поштівки-привітання від учасниць цього світового конґресу. З'явилися офіційні конґресові поштівки з кольоритним голубом миру, поставлено напис з проханням підписувати поштівки та інформацією про Надію Суровцеву, яка була делеґаткою України на конґресі цієї організації ще в 1921 році у Відні, а повернувшись на Україну, була заарештована, ув'язнена і відбула довгі роки каторги.

На карточках до Н.Суровцевої, О.Мешко, І.Сеник, О. Попович, О. Гейко, Р.Руденко і Малви Ланди з'явилися підписи під привітаннями шведською і англійською мовами делеґаток з прерізних країн. Деякі, наприклад, японки, підписувалися японською мовою. Подібно робили й інші, зокрема з азійських і африканських країн.

Якраз в часі короткотривалої передишки від провокаційних вигуків до українського стенду підійшла в товаристві якоїсь жінки, делеґатка СССР Аліна Семйонова, яка піднесеним голосом по-англійськи запитала:

—А це що за фотографії ви тут розставили? А я цих жінок не знаю, не чула про них.

—То дуже погано. Ви, як журналістка, повинні про них знати.

—Давайте всі ваші матеріяли, я перегляну і, повернувшись, все перевірю.

—Дуже добре, будь ласка, можете мати всі наші матеріяли, ми живемо у відкритому суспільстві і в нашому інтересі, щоб про цих жінок довідалося якнайбільше осіб, в тому і ви.

Взявши українські матеріяли, вона запитувала, витягши якусь брошуру совєтського видання.

—А чи вам відомо про мирні ініціятиви уряду СССР?

—Річ ясна, що відомо. Ось вони: у 1920 році—окупація України, у 1939 році—війна з Финляндією, у 1940—насильна окупація Латвії, Литви і Естонії, у 1979—окупація Афганістану. Ось вам мирні ініціятиви уряду СССР! Але слухайте,—їй було далі сказано,—ми приїхали сюди не „воювати", ми приїхали сюди змагати за мир у цілому світі. Нас цікавить ваш урядовий „рух за мир" в СССР, давайте поговоремо про це, запишемо на магнітофон.

Перелякана Семйонова з криком: „Ви все продали, ви всім продалися..." покинула український стенд, а за нею поспішила її мовчазна компаньйонка, на очах багатьох жінок, які приглядалися з цікавістю, а деякі зі здивуванням і з огірченням такій полеміці.

На допомогу Семйоновій вкоротці після її відходу прийшло кілька розгублених співорганізаторок конґресу, які дуже настирливо почали домагатися, щоб розібрати український стенд і перестати роздавати українські матеріяли, зокрема летючку. Українські представники рішуче відмовилися це зробити, сказавши, що стенд вони змужуть розібрати, але лише при застосуванні сили й насильства.

Вміжчасі сотні летючок блискавично були поширені на пленарній сесії і серед учасниць різних воркшапів. За кулісами почалася боротьба; делеґатки-комуністки і просовєтської орієнтації домагалися, щоб негайно зліквідувати український стенд, інші—зацікавлені, об'єктивні, прихильні до української справи, симпатики правозахисного руху в СССР, домагалися іншого: дати змогу М.Гарасовській влаштувати український воркшап і з'ясувати зацікавленим делеґаткам українські позиції.

Коли за кулісами відбувалися палкі суперечки навколо цього питання, біля українського стенду з'явилася з групою совєтських аґенток друга представниця уряду СССР Валентина Коваль, яка, як пізніше виявилося, живе в Москві і заміжня за якимсь совєтським бюрократом українського походження. Вона, почавши говорити російською мовою, дуже скоро перейшла на англійську мову і почала брутальну й вульгарну атаку на українських представників. Гістеричним голосом вона почала вигукувати:

—Все це брехня! Брехня! Всі ці фотографії зфабриковані! Ви брехуни!

Коли їй спокійно було сказано про Гельсінкські Групи, про їхні документи, які були опублікованаі на Заході, вона, не скриваючи свого антисемітизму,почала кричати:

—Жадної Московської Групи не було. Була кучка євреїв, сіоністів, які дуже скоро зникли...

—Правда, ті люди скоро зникли у тюрмах, концтаборах і психлікарнях. А для вас що—генерал Григоренко, Осіпова, Ковальов—теж євреї?

Коли вона з трясучими руками не переставала вигукувати, український представник чемно запропонував їй сісти і спокійно про ці речі поговорити, без крику, і історичний момент такої розмови записати на магнітофон. Почувши це, представниця СССР мерщій кинулася до виходу, а за нею поспішили її компаньйонки

Після В. Коваль для тиску на українську групу пробували використати відому німецьку активістку „руху за мир" Фрідель Вернер, яка часто буває в подорожах до СССР. Вона різними способами пробувала знеохотити українських представників у їхній твердості і витривалості.

—Ви домагаєтеся, щоб російський уряд,—сказала вона,—забрав свої ядерні ракети з України і Прибалтики. Ви цього не можете домагатися. Україна може колись і була, але тепер все це—Совєтський Союз, і совєтський уряд має не лише право, але й обов'язок тримати там свої ракети. Ви заберіть свої речі, —говорила вона нібито по-доброму, це шкодить рухові за мир, розбиває цей конґрес, різнить жінок.

Коли це не допомогло, вона за якийсь час повернулася і прошепотіла:

—Чи ви знаєте, що Західня Німеччина окупована американцями?

—Це страшне, як можна жити під чужою окупацією,—кинув їй український представник.

—Але слухайте... американці цілковито контролюють уряд Німеччини, вони розставили на території Німеччини найбільший арсенал ядерної зброї.

—Ви знаєте, ми,українці,в подібній ситуації: вас „окупують" американці, а нас уже 60 років окупують росіяни, але ви, пані Вернер, у дуже щасливому положенні Коли ви будете мати досить американської окупації, тоді зможете втекти дуже легко до вільної, незалежної і демократичної Східньої Німеччини. Ми, українці, такого вибору не маємо, нам уже нікуди тікати..."

На цьому закінчилися довгі розмови українських представників з пані Вернер.

Того самого дня у вечірніх годинах офіційні представники жіночого Конґресу викликали на розмову голову української делеґації М. Гарасовську. Розмову вела відома шведка, відповідальна за переведення конґресу, Ґаріст Отерло, яка у дружній спосіб повідомила, що організаційний комітет конґресу передає українській групі окрему кімнату поруч з залею для пленарних сесій. Вона запропонувала влаштувати окремий український воркшап, як також повідомила, що запросила для розмови з українськими представниками кореспондента шведського пресового агентства „Т. Т." М. Еріксона, що було великою несподіванкою для цілої кількачленної української групи.

БЕЗКОНЕЧНІ РОЗМОВИ

У середу, 3-го серпня, нове приміщення було відповідно удекоровано всередині і назовні. Вся українська гру

(Закінчення на стор. 4)

В ДРУГУ СУМНУ І БОЛЮЧУ РІЧНИЦЮ, як з Волі Божої відійшла у Вічність

св. п.

УЛЯНА ЦЕЛЕВИЧ-СТЕЦЮК

Голова Головної Управи ОЖОЧСУ

буде відправлена

ЗАУПОКІЙНА СЛУЖБА БОЖА

в четвер, 18-го серпня 1983 р., о год. 8:30 рано в церкві св. Ів. Хрестителя в Нюарку, Н. Дж.

Просимо згадати Покійну в своїх молитвах.

Членкині ОЖ ОЧСУ — Відд. Нюарку, Н. Дж.

---

†

Ділимося сумною вісткою, що в середу, 3-го серпня ц. р. в Монтреалі, Канада відійшов у Вічність наш Дорогий БРАТ І ВУЙКО

бл. п. інж.

Василь Трильовський

ПОХОРОННІ ВІДПРАВИ відбулися в Монтреалі, 8-го серпня 1983 р.

Горем прибита —

Ближча і дальша Родина в Канаді, Америці, Австралії і Европі

---

†

В глибокому смутку ділимося сумною вісткою з Родиною, Приятелями та Знайомими, що в п'ятницю, 12-го серпня 1983 р., на 67-му році життя, відійшла від нас у Вічність

бл. п.

ОЛЬГА БАРАН

з дому КУЛЬМАТИЦЬКА

бувша учителька на Рідних Землях

ПОХОРОН — з церкви св. Юра в Ню Йорку відбувся в понеділок, 15-го серпня 1983 р. о год. 9:30 ранку на цвинтар North Arlington, N. J.

Горем прибиті:

МАРТА КУЛЬМАТИЦЬКА — стрийнка з сином ВОЛОДИМИРОМ
Д-р ОСТАП БАРАН — шваґер з дружиною ЗЕНЕЮ і родиною
СТЕФАНІЯ СЄРАНТ — сестрінка з мужем ІВАНОМ і родиною
МИХАЙЛО БАРАН — братанок з дружиною МИХАЙЛИНОЮ і родиною
БОГДАН БАРАН — братанок з дружиною ЕМІЛІЄЮ
та ближча і дальша Родина в Америці, в Польщі і Україні.

ВАЖНЕ ДЛЯ УЧАСНИКІВ МЕМОРІЯЛЬНОГО ТИЖНЯ У ВАШІНҐТОНІ

Протягом Меморіяльного Тижня у Вашінґтоні для відзначення 50-ліття голоду в Україні, який (тиждень) триватиме від 25-го вересня до 2-го жовтня включно, очікується у Вашінґтоні значна кількість українців, які прибудуть з різних міст і стейтів. Найбільше з них прибуде в день головної маніфестації, в неділю 2-го жовтня, але багато прибудуть певно вже раніше, щоб відвідати своїх конґресменів і сенаторів і поінформувати їх про Меморіяльний Тиждень у Вашінґтоні, чи прямо як туристи, щоб оглянути столицю ЗСА і потім взяти участь у маніфестації.

Одні прибудуть індивідуально, власними автомобілями, потягами чи автобусами, інші — групово, спеціяльно замовленими автобусами як учасники збірних поїздок.

Хто плянує провести у Вашінґтоні одну чи більше ночей, той повинен подбати про нічліг. Подаємо тут адреси готелів, де можна замовити кімнату, як також оплату за одну ніч: Howard Johnson-Crystal City, Va., 2646 Jefferson Davis Hway (U.S.№1); Tel.: (202) 684-7200.

Цей мотель розташований на вірджінському боці ріки Потомак, але близько центру Вашінґтону. Ціна за кімнату для однієї чи двох осіб 34 дол. за одну ніч.

Charle's Hotel, 1731 New Hampshire Ave., N.W., Washington, D.C.; Tel.: (202) 332-2226.

Цей готель лежить за кілька кварталів від Пенсильванія авеню, якою йтиме маніфестаційний похід. Ціна за кімнату для однієї особи за одну ніч — 35 дол., для двох чи більше осіб (не більше 4) — 45 дол.

One Washington Circle Hotel, 1 Washington Circle, N.W., Washington, D.C.; Tel.: (202) 872-1680.

Цей готель розташований близько Кеннеді Сентер, де відбудеться Меморіяльний концерт. Тут ціна за кімнату для двох осіб — 65 дол. за одну ніч.

Щоб забезпечитись кімнатою, замовляти треба вже тепер.

Хто знає інші готелі чи мотелі у Вашінґтоні, де можна дістати дешевші ціни, хай замовляє кімнату там.

Зазначуємо, що групові поїздки до Вашінґтону, приватні або організовані бюрами подорожей, можуть користати із знижених цін на мотелі в залежності від їхнього положення. Поза містом мотелі дешевші як у місті.

КВИТКИ НА МЕМОРІЯЛЬНИЙ КОНЦЕРТ

Як уже відомо, після маніфестації відбудеться в Кеннеді Сентер Меморіяльний концерт для вшанування пам'яті жертв Великого голоду. Початок концерту *о годині 3:00 по полудні.* Щоб дістати квитки на концерт, треба замовляти їх вже тепер, висилаючи відповідну оплату на одну з таких адрес:

Committee on Genocide in Ukraine, 2615 30th Str., N.W., Washington, D.C. 20008; tel.: (202) 234-2330; або

Committee on Genocide in Ukraine, Att. Mr. E. Popil, 440 Wyoming Ave., Scranton, Pa. 18503; tel.: (717) 342-0937.

Ціни квитків: льожі 25 дол., партер 20 дол., перший бальков — 15 дол., другий балькон — 12.50 дол. другий балькон боки — 5 дол.

Програма концерту буде оголошена згодом.

Крайовий Громадський Комітет надіється, що всі місця в Кеннеді Сентер, яких є понад 2,000 будуть заповнені, бо концерт — важлива частина української маніфестації у Вашінґтоні проти організованого Москвою голоду в Україні 50 років тому.

Інформації про інші події Меморіяльного Тижня у Вашінґтоні будуть подані згодом. Якщо у когось є якісь питання, просимо писати до Вашінґтонського комітету (адреса вище), або телефонувати: (202) 234-2330.

Для контакту поодиноких комітетів та індивідуальних людей з Вашінґтонським бюро можна вживати номер замовленої телефонічної служби: (202) 728-8744. Усі контакти й запитання, подані на цей номер, будуть відповіджені протягом 24-ох годин.

Пресова Служба Крайового Комітету
Вашінґтонське Бюро

ЗАХІДНІ КОРЕСПОНДЕНТИ ПОВІДОМИЛИ з Москви, що там група мавританських студентів зайняла будинок мавританського посольства і вимагала полагодження їх фінансових справ. Студенти заявили, що мавританські власті вже кілька місяців не дають їм стипендій, що вони не мають за що жити і голодують, а ті, що мають вже виїхати на батьківщину, не мають грошей на транспорт. Совєтська міліція спокійно приглядалася цій події і не вмішувалася.

Делеґатки СССР...

(Закінчення зі стор. 3)

па приймала постійних відвідувачів з різних країн, різних поглядів, щирих і відвертих людей і закритих провокаторів. Приходили американці, які тільки що повернулися з СССР з так званої поїздки „Волга—місія миру". Вони розказували про зустрічі, про питання, які вони ставили совєтським представникам (про Афганістан, академіка Сахарова, еміграцію жидів, рефюзників, дисидентів). Запитували опінії у різних справах українських представників: чи варто їхати, чи варто, можна і чи доцільно відвідувати родини ув'язнених. Твердили, що совєтська „мирна пропаґанди" не мала на них жадного впливу.

Приходили ті, які прямо з конґресу теж їдуть до СССР, уважаючи себе посланцями „миру". Безконечні запитання, як поводиться, що можна, а що не можна. Питання часом дуже раціональні, а часом наївні, дивні і навіть підозрілі.

Розмови з людьми, активістами „миру" для українських представників були чимось цілком новим, іншим, несподіваним. Люди, які цілком іншими очима дивляться на світ, глибоко переконані у своїй правоті, пересіяні совєтськими агентами, які дуже часто стають жертвою підступної совєтської політики. Часом вони заскакували такими питаннями, що над ними треба було довго застановлятися, щоб дати переконливу відповідь.

А крім цього, під час Конґресу відбувалися десятки різних воркшапів—„освіта в цілях миру", „фемінізм і діяльність за мир", „роззброєння, розвиток, справедливість", „громадянський непослух і спокійний опір", „політичні наслідки ядерного випробування в південному районі Тихого океану" і т. д.

Рівночасно відбувалися пленарні сесії, праці комісій а вечорами—публічні лекції Для об'єктивности треба ствердити, що подавляюча більшість доповідачів на тих лекціях, хоч часом дуже критично висловлювалась про політику уряду президента Рейгена, не займала просовєтських позицій.

Чи не найважливішим був виступ на одній із таких публічних лекцій відомої шведської дипломатки Інґи Торссон, яка блискуче представила сотням слухачів балянс ядерних ракет СССР і ЗСА. Цікавим був також виступ відомої пацифістки Дори Вайс з Ню Йорку, яка хоч сильно критикувала теперішній американський уряд, але її пропозиції були звернені до обох великих держав. З ними обидвома познайомилися українські представники, і вони погодилися, щоб їхні виступи були опубліковані в газеті „Смолоскип".

УКРАЇНСЬКИЙ „ВОРКШАП"

У четвер вранці, 4-го серпня, відбувся український воркшап на тему „Мир, свобода і людські права: приклад України". Воркшапом керувала Марта Гарасовська, яка у півгодинному виступі з'ясувала боротьбу за людські і національні права в Україні. Посилаючись на Універсальну Декларацію Прав Людини і на Гельсінкські угоди, вона говорила про створення Української Гельсінкської Групи, зацитувала кілька точок з Декларації УГГ і представила чисельним слухачам, яка доля зустрінула членів всіх Гельсінкських груп в СССР

Вона говорила про неофіційні групи миру в СССР, після чого відчитала текст документу, що його підготував „Смолоскип"— „Українська позиція у справі миру і свободи". У цьому документі стверджується велике зацікавлення спільнот західних країн питаннями миру і роззброєння, і підкреслюється, що масові демонстрації на Заході є великим контрастом брутальному придушенню тих людей у східноевропейських країнах, які мали бажання долучитись до загального руху за мир і роззброєння. У документі говориться про розгром Гельсінкських Груп в СССР, про голод в Україні і про кілька мільйонів людей, знищених в Кампучії. „Якщо людина здібна на такі жорстокості, то не можна виключити можливости ядерного голокосту. Саме з цієї причини кожна людина повинна зайняти принципове становище, коли йдеться про мир, людське життя і людські права".

В документі поставлено питання, що коли населення західньоевропейських країн має право протестувати проти заплянованого розміщення ракет „Першінґ-II", то чому населення України не має подібно по права протестувати проти розташування ракет „СС-20" (совєтських ядерних ракет) на своєї території?"

Коли мова про антиядерні протести, то тут мусить бути розв'язане перше принципове питання: „Світовий мир є життєвоважливою проблемою, яка мусить зацікавити людей по обох сторонах нуклеарної барикади... Ми пропонуємо цьому конґресові резолюцію, в якій закликається Совєтський Союз практично доказати свою відданість справі миру і людських прав — звільненням ув'язнених членів Гельсінкських Груп і Груп Миру, і дозволити їм користуватися тими правами, якими користуються учасники цієї конференції". На закінчення М. Гарасовська підкреслила, що світовий мир, припинення перегонів в озброєнні і відвернення ядерної війни будуть можливі лише тоді, коли у кожній країні будуть шановані людські права її громадян, і кожному народові буде запевнено його національні права.

Зразу після виступу М. Гарасовської розвинулася цікава дискусія, яка вказала на розходження у розумінні миру українськими учасниками і деякими слухачами. Дуже скоро можна було зорієнтуватися, хто говорив щиро, а хто був на цей воркшап присланий спеціяльно. У відкритій розмові порушено питання людських прав, Афганістану, агресивної політики СССР, ядерних ракет на території України. Деякі дискутантки хотіли відмежувати питання людських прав від питання руху за мир. Одна канадка, виломлюючись з атмосфери відкритої розмови, закинула українській групі, що її діяльність вносить замішення в ряди учасників руху за мир, і відвертає увагу від основної цілі — відвернення війни. На запитання одного члена української групи, чи жіночий рух за мир готовий боротися проти розташування совєтських ядерних ракет на території України, Білорусії і в Прибалтиці, про що ніхто навіть не згадує, всі присутні без вийнятку висловили однозгідність, що жінки повинні займатися і цими питаннями.

Велика кількість учасників українського воркшапу (деякі зацікавлені мусіли стояти на коридорі) і спокійна й ділова дискусія є доказом того, що українське питання було позитивно сприйняте, хоч не всіма, але великою кількістю учасників цього важливого міжнародного форуму.

Згідно з обчисленнями української групи на цьому конґресі 15 відсотків його учасників виявили бажання постійно одержувати газету „Смолоскип" й інші українські матеріяли.

Едмонтонці зустрілися з міністром культури

Едмонтон, Альта (Д. Тодосійчук). — В середу 20-го липня ц.р., міністер культури Альберти М. Лємежуре, на запрошення голови місцевого Відділу КУК д-ра М. Снігуровича, зустрілася з представниками української громади, щоб обзнайомитися з працею громади та її фінансовими потребами.

Присутніми, крім д-ра Снігуровича, були: д-р М. Суховерський, голова Провінційної Ради КУК, заступники голови місцевого відділу — інж. Б.Шулякевич, інж. В. Кунда, С. Кобилко, секретарі — Р. Фарина, інж. Б. Білан та д-р Д. Тодосійчук, секретар Провінційної Ради і скарбник місцевого Відділу КУК.

Д-р М. Снігурович привітав міністра, представив присутніх і між іншим повідомив про вшанування жертв голоду штучно створеного совєтською владою в Україні і запросив її на це відзначення. Б. Шулякевич представив міністрові світлини пам'ятника і повідомив, що відкриття пам'ятника відбудеться в неділю, 16-го жовтня, о год. 12:30. Опісля, біля 3-ої год., буде „голодний обід" в Осередку конвенцій. Він також просив міністра постаратися, щоб ця найбільш трагічна подія в історії українського народу була відзначена альбертською леґіслятурою.

Д-р Суховерський подякував міністрові культури за підтримку, що її одержала провінційна Рада КУК минулого року, для вшанування Українського Дня. Завдяки цій підтримці відбувся дуже успішний фестиваль, на якому було 8,000 людей, а „Едмонтон Джорнал" присвятив цій події пів першої сторінки. Щоб ми мали успіх надалі в нашій праці, — продовжував М. Суховерський, — нам потрібно постійної дотації від уряду. Недавно у багатьох випадках ми не вив'язуємося з наших завдань, а це тільки тому, що ні місцевий Відділ КУК, ні Провінційна Рада не мають ні бюра, ні жадного плаченого працівника. Крім КУК є ще інші українські організації, як ансамбль „Дніпро", танцювальні групи „Шумка" і „Черемош", які несуть у вільному світі не тільки добру славу про українську культуру, але й про Канаду. Виступаючи в Британії, Австралії, Новій Зеляндії чи Гонг Конгу, вони виступають рівнож як канадці, альбертці і едмонтонці, і цим вони творять добрі відносини між Канадою та іншими народами. Ще можна було б додати до вищезгаданих організацій такі відомі едмонтонські хори, як „Мережі" і „Каштани". Прохання до уряду є допомогти фінансово, щоб всі згадані організації могли мати хоча б одне спільне бюро, секретарку і адміністратора. Це було б фактично українське інформаційне бюро, якого конче потрібно для Альберти і Едмонтону.

У дальшому д-р Суховерський порушив справу урядових наділів. В загальному, організації отримали тільки 26 відсотків із жаданої допомоги на культурні цілі. Багато організацій, головно танцювальні групи, не зможуть розгорнути свою діяльність. Міністер Лєнежуре відповіла, що бюджет на наділи не зменшився, тільки число етнічних груп значно збільшилося і тим самим число прохань потроїлося. На це вияснення д-р Суховерський відповів, що ми знаємо, що в Канаді признано офіційно дві засновуючі групи — британську і французьку, і до цього визнання ми не маємо жадного застереження. Але так як британці і французи є визнані основними групами Канади, так українці повинні бути третьою основною групою в степових провінціях. Українські піонери прочистили тисячі акрів землі від лісів і каміння. Вони побудували залізниці в західній Канаді. Вони виконували найтяжчі праці. Приближається 100-річчя поселення українців в Канаді і тому уряд повинен визнати їхній вклад в розбудову західньої Канади, особливо Альберти, і дати канадцям українського походження певні привілеї. Вони заслужено носять ім'я в західній Канаді „сини землі".

Міністер культури відповіла, що вона погоджується з цим насвітленням справи і можливо, що уряд перегляне порушені справи і зробить деякі зміни.

В. Кунда висловив декілька думок про справу співпраці з урядом. С. Кобилко підніс справу таборів для дітей і фінансову допомогу. Б. Шулякевич зробив завваги, що праця в „Українському Селі" іде дуже повільно. Міністер погодилася з цим твердженням і пояснила, що, праця поступає повільно тому, що гроші призначені на розбудову є розподілені на роки. В дальшій розмові з присутніми про „Село" міністер підкреслила, що існує брак добровольців, що могли б якось помагати. Потрібно докладніше інформувати українську громаду про основний плян розбудови села. Село повинно стати живучим селом з людьми, що там жили б і працювали.

Останнє питання до міністра було: як представляється справа перенесення погруддя письменника Василя Стефаника до „Українського Села". Міністер культури запевнила що Товариство Об'єднаних Українців Канади повинно передати пам'ятник В.Стефаника урядові, а уряд зробить дальші зарядження. Міністер культури уважно прислухалася до всіх питань присутніх, робила нотатки, погоджувалася, що деякі домагання є слушні, обіцяла обговорити їх з компетентними чинниками і в короткому часі знову стрінутися з представниками української громади.

Д-р М.Снігурович подякував міністрові М.Лєнежуре за зустріч, вручив їй скромний подарунок і висловив побажання, щоб такі зустрічі відбувалися щорічно.